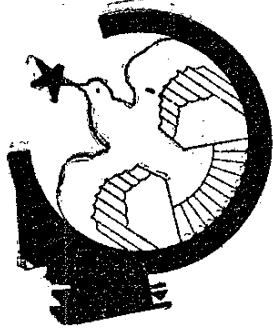

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dün-
yaya daha çok hayat katalımı!*

Nietzsche

Cilt.VI.15, Teşrinievel, 1929. Sayı: 141

Müşahade:

Yüksek tahsil meselesi

İstanbul Darülfünununun, Mühendis mektebinin eyileştirilmesinden bahsedildiği, Ankara Tıp mektebi ve Politeknik açılmak istenildiği şu sırada yüksek tahsil meselesini bütün açıklığı ile ortaya koymak, bu meselede yapılan tecrübelerin verdiği neticeleri tebarüz ettirmek lâzım gelir. Şurası muhakkaktır ki yüksek tahsil müesseselerimiz hakkında umumiyetle bir memnuniyetsizlik vardır. Bu memnuniyetsizliğin mühim bir kısmı tetkiksizliğe müstenit olsa bile bir kısmında haklı noktalar bulunmak icap eder.

Diğer cihetten yüksek tahsil müesseseleri hakkındaki memnuniyetsizliği bir veya iki müessese üzerine teksif ettirmek de doğru değildir. İstanbul darülfünununun şu veya bu şubesi tedris cephesinden ne gibi nakisatları havi ise sarahatla itiraf etmelidir. ki idareten büsbütün ayrı bir müessese olan Mühendis Mektebinin de hemen hemen buna yakın eksikliği vardır. Hatta büsbütün yeni bir müessese olan Ankara Hukuk mektebi her türlü şekli ile İstanbul Hukuk Fakültesi'nden kopmuş bir parçadan başka

bir şey değildir. İstanbul Hukuk Fakültesine karşı yapılacak şikâyetlerden bir kısmı Ankara Hukuk mektebi için de aynen söylenebilir. Bu vak'alar şu noktaların tespiti için kâfidir:

1 — Yüksek mektepler istediğimiz gibi inkşaf yolunda değildir ve seri bir surette tekâmül edecek halde bulunmuyorlar.

2 — yeni yaptığımız yüksek müesseselerde eskisinden farklı olmuyor.

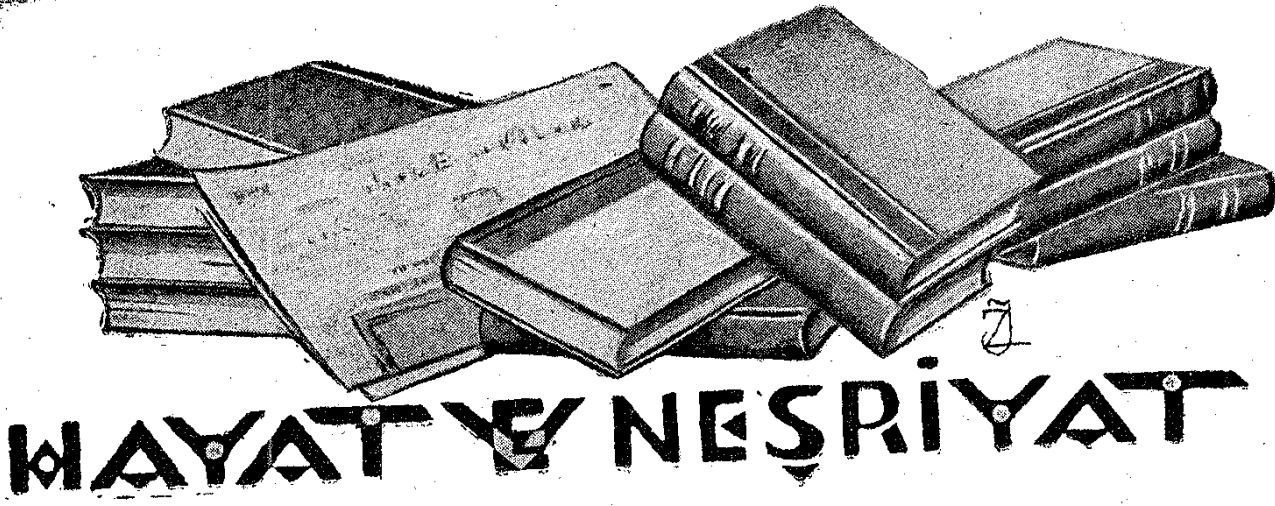
Bu ikinci nokta bize gösteriyor ki yüksek müesseseleri eyileştirmenin ne demek olduğunu, eski müesseseleri aksak yörüten sebebin nelerden ibaret bulunduğunu eyice düşünmeksizin ve bu sebepleri kaldırarak tetbirleri almaksızın yeni müesseseler açtığımız halde bunlar eskisinden farklı olmayacaktır.

Bizde yüksek tahsil müesseselerinden ilk şikâyet, tedris cephesinden geliyor: Müderris ve muallimlerin vakitlerini müesseseye hasretmemelerinden, talebesini istifade ettirmek için lâzım gelen gayreti göstermediklerinden, hatta bir kıs-

mının ehliyetsizliğinden bile açık veya gizli bahasolunmaktadır. Ehliyet meselesinde benim kanaatım şudur: Bu günkü şerait altında bu müesseselerin daha kuvvetli uzuvlardan teşkiline ihtimal yoktur. Mücerret olarak şu zat yerine bu zatı her hangi bir kürsü veya ders için düşünebilirsiniz. Fakat düşündüğümüz zatın eski muallimden daha ehliyetli olduğu ne ile malûmdur?

Bugünkü müderris ve muallimler haricinde yazdıkları eserleriyle ehliyetleri gün gibi aşikâr zatlar yoktur ki kolaylıkla bunları kürsiye davet edebilesiniz. Böyle bir iki zat bulunduğunu farzetseniz bile onlar halen öyle mevkidedirler ki yerlerini müderris ve muallimliğin mütevazı maaşı için bırakmazlar.

Mevcut müderris ve muallimlerden kabil olan istifadeyi temin için her ne bahasına olursa olsun onların harıçtedeki meşgalelerini azaltmak icap eder. Bir kısım müderris ve muallimler vardır ki onlar ilim adamı olmaktan ziyade birer iş adamı haline gelmişlerdir. Bu gibilerin tedrisatından istifade lâzım ise saat başına ücret

Bir seyahat, bir ölüm.

Bu ayın en mühim iki vak'ası, İngiltere Başvekili Makdonaldın Amerikaya vasıl olması, ve Almanya Hariciye nazırı Güstav Şterezemanın vefat etmesidir.

Umumî sulhu tehlikeye düşürmek, büyük küçük, bütün hükûmetlerin başlıca düşüncesidir. Bu sulhü muhabbetle temin etmek arzusunda bulunanlar olduğu gibi dehşet ve heybetle devam ettirmek isteyenler de vardır. Sulhü seven Avrupanın Büyük Britanyası ile Amerikanın zengin Cemahiri müttahidesi bu iki zümrenin hangisine mensuptur, bunu düşünmeye ihtiyaç yoktur. Şu var ki, bizim için, aslolan sulhtür. Ne tehlide ehemmiyet, ne sahte muhabbete kıymet veren Türkiye yalnız samimî bir sulhçü olarak kalmak hevesindedir. Her türlü muazzam kombinasyon, memleket havasını bulandırmadıkça, bize göre hoştur.

Şterezemanın ölümü ile Avrupa bir keder dalgası geçirdi. Çünkü bu da samimî sulh taraftarlığına düşmanlarını bile inandırmış siyasi bir recüldü. Almanyayı her badireden kurtaran ve halk fırkasının reisi bulunan Şterezeman, millî bir halâskâr olduğu kadar, beynelmilel bir sulhçü idi: Şimdi Almanyayı ve Avrupayı düşündüren bir mesele: Onun yerine kimi koyacaklar.

İki kitap.

"Bir tilsimin nakışları", "Yirmi yaş"... Bu iki küçük kitap, biri öteden beri kıvrak yazılar altında imzası tanınmış Reşit Süreyya, öteki de henüz neşriyat âlemine ismi yeni karışan Edip Alp Beye ait iki manzum eserdir. Birincisi ölmüş bir vezinle "sevgi,"

ve "istirap", tan canlı bir suretle bahsediyor. İfadedeki çeviklik, Reşit beyin, bir kelebek hafifliği ile sevgi ve ıstırapın birinden öbürüne atlaya atlaya her ikisinin de uzun uzadıya derdini tutmaga vakit bulamadığını gösteriyor. Biz Reşit Süreyya Beyin tatlı ifadesini acı mevzular üzerinde adeta müstehzi bir bakış gibi buluyoruz. Eminiz ki şair, sevgi yerine sergüzeşt, ıstırap yerine inşirahı terennüm etseydi daha çok muvaffak olurdu.

Eser buhranını tamamen hissettiğimiz bir zamanda bize her kitap bir zevk menbaı oluyor. Susuzluktan çatlayan dudaklara bir avuç su bile büyük bir hediyedir.

Yirmi yaş, bir genç kitabıdır. Sen'ati ancak kemale ermiş düşünce ve ruhların işi telakki edenler için bu eser yarına ait bir işarettir. Gençlere tavsiyemiz, bu işaretlerde kuvvetli görülmeleridir. Yirmi yaşındaki bir dahiyeye tarihte kaç kerre tesadüf edebildik? Fakat bu çağ, her halde bir hız alma devridir. Edip Beye de san'atinde daima bir "ileriye yürüyüş" temenni ederiz.

İkinci devre.

Umumî harpten evel ve sonra Türkiye maarifindeki yegâne kalabalığı ilk mekteplerimizde görüyorduk. O zamanın "Sultanî", leri, verilen emekle makûs bir netice arz ediyordu: Orta tahsil mekteplerinde göze çarpan bir kalabalık yoktu. Doğru bir bakıma göre o devre "İptidaî tahsil devri," diye biliriz.

Daha yedi sekiz sene evel Ankara lisesinin talebe mevcu-

du yüzden fazla değildi. Bugün aynı irfan müessesesinin müdavimleri yedi yüze yakındır, ve orta tahsile koşan çocuklarımız için yalnız bu teşkilât da kâfi gelmediğinden şehirde ikinci bir mektep açılması icabetmiştir. Bu on misli fark dikkate şayandır. Her halde sekiz seneden beri Ankara nüfusu ancak bir misli tezayüt etti, halbuki okuyanlar miktarı on kat fazladır.

Bu mülahazadn anlaşılıyor ki artık maarif seviyemiz birinci merhaleyi katetmiş, orta tahsil çağına gelmiştir. Ankara ölçüsünü memleketimizin her noktasına tatbik edersek alacağımız netice budur. Bu güzel neticeyi görmek için başka milletler ne kadar zaman ve kudret sarfetmişlerdir!

Vatan maarifinin orta tahsil kısmını idare eden teşkilât bize yarın için yeni bir irtifa daha hazırlıyor. Gene on seneden fazla sürmiyecek bir zaman, Türkiye maarifini ve Türk Milletini yüksek tahsil derecesine çıkaracaktır. Bu istikbale inanmak için, geçen yedi seneyi göz önünde bulundurmak kâfidir. Yarın münevver gençliği bir, hatta iki darülfünuna bile sığmayacak kadar kesif ve hararetli görmek ümidi, hakikate yakın bir hayaldir.

Hayat

On beş günde bir çıkan ilim.
Felsefe ve san'at mecmuası

idarehanesi

Ankara Maarif Vekâleti
karşısında

Abone: Seneliği 375 Kuruş.

Mes'ul Müdürü: Faruk Nafiz